

Nyitra-völgyi Lap

TARSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KZGAZDASAGI HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési ár:
Egész évre 8 korona. — Félévre 4 korona.
Negyedévre 2 korona.
Néptanítóknak teleáron.

SZERKESZTŐ:
SZALAY PÁL.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
MALLÁSZ ANTAL.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
NAGY-TAPOLCSÁNY a gyógyszer-tár épületben
hova a lapot illető minden közlemény küldendő.
Előfizetési és hirdetési díjakat a kiadóhivatal veszi fel.
— Egyes szám ára 20 fillér. —

Tanítógyűlés.

Nyitra vármegye Tanítótestülete július 7-én fogja tartani Nagy-Tapolcsányban két évenként összehívni szokott rendes közgyűlését. Ez a nap Nyitra vármegyének és közvetlenül Nagy-Tapolcsány városának kulturális ünnepe lesz; mert a magyar nemzeti kulturának alapvető munkásai lelkükből fakadó hazafias érzésükkel, a kötelességtudás és hivatásérzet nemes ambíciójával ünneppé avatják e napot.

A közoktatás legelső tagozata a társadalom, a nemzet fundamentuma, mert ezen épülnek fel a műveltségnek minden nagyobb alkotásai. Ez az a mag, amely kicsirázva és kihajtva erős törzsű, viharral dacoló lombos fává növekszik, gyümölcsöt hoz, mely a nemzet szellemi életfolyamatát táplálja és így szervezeti ellenálló képességét és munkacerejét biztosítja.

A mint minden társadalmi és kulturális intézmény fejlődésének legelső fázisa a múlt idők homályában vész el, vagy kezdetlegességénél fogva ugyancsak a kezdetleges társadalmi viszonyok közepette nem domborodhatott ki olyan alakban, mint amelyek életbe vágó, fontos nemzeti érdekeket szolgálnak, épu-

a a közoktatás legelső tagozata még egy fél századdal ezelőtt nem érte el azt a nívót, hogy a különböző társadalmi elemeket meggyőzhette volna arról, hogy az elemi népoktatás elsőrangú társadalmi, nemzeti, előjáró kulturpolitikai kérdés. Még egy félszázaddal ezelőtt a népoktatás munkásai a nemzet páriái, szinpadai és vicczlapok karikatúrái voltak s kevés ember találkozott, aki munkájukat többre becsülte volna a legutolsó kézműves munkájánál.

Hála azonban nemzeti Géniuszunknak, az ósdi materiális fölfogás helyébe modernebb, műveltebb gondolkodás lépett, s ha a népoktatás fejlődése a többi intézményekhez viszonyítva egy negyed századdal elkésett is a kortól, ma már tisztán látom azt a fejlődési folyamatot, amint a társadalmi elemek, intézmények és tényezők tömkelegéből kibontakozik egy hatalmas testület, hogy fölvonuljon a küzdőtérnek, a nemzeti munkakörnek legelső harcmezőjébe s elfoglalja méltó pozícióját.

Nem tagadhatom, hogy találkozunk még most is emberek, kik a nemzeti népoktatásnak munkáit visszaképzelik a középkorba, de az ilyenek csak azok lehetnek, akiknél hiányzik a rokonszenv

a népoktatásügy iránt s így ezen a téren megfigyelő képességük fogyatékos, nem szemlélődnek s nem látják a fejlődést.

Az a hatalmas testület, mely mint nemzeti életünknek egyik legfontosabb tényezője nyomul lassankint előtérbe az állami élet keretében, Magyarország 28,000 tagból álló tanítótestülete, melynek egyik tekintélyes része városunk falai közé jön, hogy szakügyeit itt megbeszélje.

Méltán jelezhetjük ünnepnek ezt az alkalmat, először azért, mert Nagy-Tapolcsányban hasonló alkalom még nem adta elő magát s valószínűleg nem is fog egyhamar megisméltlődni; másodsor: mert a nemzeti érzéseknek fellobbanó lángja, lüktető ereje kell, hogy ünnepi hangulatot öntsön minden hazafi szívébe.

A nemzeti kultúra alapozó munkásai vendégei lesznek a városnak s kell, hogy e város közönsége a hazafias érzés meleg szeretetével fogadja őket, olyan szeretettel, mint amilyent a nemzeti kulturának többi gócpontjai tudnak tanúsítani hasonló alkalmakkor.

Nem lennének következetesek a jó ügy iránt táplált szeretetünkhöz, ha

A „Nyitra-völgyi Lap“ eredeti tárczája.

Rákóczy szelleméhez.

Irta: Szalay Károly.

Megváltani küldtél népedet,
Mely szolgaság bilincseit nyögé
S ez ut, bár Golgotha felé vezet:
Eget vivő lelked meg nem töré.
S mindent veszítve, melyért vérezél:
Megadva hordozád keresztetted,
S meg nem hajolva, száműzött levél,
Semhogy elárulj árva nemzeted.

A Messiások sorsa lőn sorsod,
Mely mostohán lesújtva bánit veled
S emléked is beszennyezé honod,
Bár érte áldozád fel mindened,
De él az eszme, melyet századok
Viharszülő méhéből mento meg,
Majd elvezérli — szűnve a bajok —
Az ígéret földjére nemzeted.

Rákóczy lelke! Bontsd ki szárnyadat,
Kárpátölelte szent honunk felett,
Hogy készen érje majd a virradat,
Új Messiasra váró népedet!
Mert tespedésnek átka szállt reánk
S esábit megalkuvó haszonlesés,
S míg idegen jármában nyög hazánk:
Halottainkból nem lesz ébredés!

Vagy jobb talán, ha siri álmodat
Meg nem zavarja még hívó szavunk?
Hisz a vezérő Messiasokat
Követni oly erőtlenség vagyunk!
S míg hordjuk arczpirító szolgaság
Magunk faragta kínzó jármait:
Mért háboritók porladó atyák
Szabad hazáról szótt nagy álmaid?!

A szerelem tavasza.

— Irta: Szalay Pál. —

A nap fényesen ragyogott le a tiszta, derült tavaszi égboltozatról. Az almafák rózsaszínbe játszó virágszirmai lebegve hulldogáltak a lombokról s a husos, üde-zöld leveleket kergető pillangók röpködtek körül.

A ház előtti tért buján nőtt rózsabokrok szegélyezték, melyek kábító illatot terjesztettek a levegőben. A pünkösdi rózsagolyóalaku zöld bimbója is megrepedt s az élénkpiros szirmok kikandikáltak a zöld burok alul.

Az ilyen életet fakasztó tavaszi légkör és illatos párázat még az öreg, elernyed lelkű emberekbe is új életet varázsol. Az ifju meg mámoros lesz az élettől.

Gedeon, az ifju tanító, ott sétált az iskola előtti rózsaligetben és nem gondolt másra, minthogy nincs szebb az életnél és a szerelemnél. Csupa élet, fejlődés és virágfakadás volt körülötte s egy-egy fülemile pajzánkodva röpködött le előtte, mintha tudta volna a kis csalogány, hogy éneke mily visszhangra talál az ifju szívében.

Néhányszor föl-alá sétált az iskolaház előtt, de mindig benézett a kinyitott ablakon, melyben hófehér csipkefüggönyök, mint megannyi tündéri fátolyok takarták el szemét előtt a szoba belsejét.

Az ablak tele volt virágcserepekkel, melyekben apró virágu rózsák, fuksziák és primulák virítottak.

A lábai alatt ropogó fővény zajára megjelent az ablaknál egy szép szőke leány arca. Az ifju már elhaladt az ablaknál, de a mint leány fejétől megmozdult a viráglomboszat, önkénytelenül hátrafordult s egyszerre megfélekedett a fülemüle énekről s az egész tavaszi virágfakadásról.

A legény láttára a leány arczán az öröm pirja lángolt fel, kis kezét kidugta a virágcserepek között, hogy megfogja Gedeonnak fölnyújtott jobbját.

Ettől az érintéstől mintha delejes áramlatt futott volna végig mindkettőjükön. A pir előntötte arczukat s örömtől csillogó szemük a szerelem tavaszát hirdette.

— Margit! — szólt az édes mámortól elragadtatva az ifju — jöjjön ki a szabadba, a naptényre, hisz a virágok mind napsugárban fürödnek s ez az égi fényesség fakasztja virulásra a virágbimbót.

— Nem lehet Gedeon! Nem szabad! De meg én nem is vagyok virágbimbó s így nem életföltételem a napfény, habár szeretem.

— Nem szabad? — visszhangozta Gedeon. Hisz az ablak nyitva van. A madár sem kérdi, ha nyitva van kalitkájának ajtaja, hogy szabad-e, hanem kirepül, mert szíve

meg nem emlékeznék a vezérről, ki hadseregének élén készül július 7-én bevonulni városunk falai közé: *Liberty Gusztáv* kir. tanácsos, Nyitramegye kir. tanfelügyelőjéről, kinek neve Nagy-Tapolcsány városának közoktatásügyi intézményeivel elválaszthatatlanul össze van furrva. Részben az ő agilitásának köszönhetjük, hogy Nyitravölgy nemzeti köznevelődésének a sulypontja Nagy-Tapolcsányra helyezkedett a két állami kulturintézet fölállításával.

Midőn testületének élén jelenik meg tehát nálunk, kísérje őt olyan szimpáthia, amilyent egy megyei kulturának vezére, s a nemzeti szellemnek éber őre megérdemel.

Az elemi oktatás igényei.

Midőn e sorok napvilágot látnak, az iskolák ajtai már bezáródtak és a szellemi, testi pihenés üdíteni, a munkára erősebbé fogja lenni a tanítókat, hogy szeptemberben újult erővel hozzá láthassanak a folytatódó tanításhoz.

Előttünk tehát a múlt és a jövő, mely hol örvendeztető, hol elszomorító.

Itt azonban nem azzal a kérdéssel akarok foglalkozni, mi az örvendeztető és elszomorító a tanulókra nézve, hisz kiki csak olyan osztályzatot nyert, aminőt szorgalma megérdemelt; — de azzal: minő állapotban állanak fenn a falusi felekezeti iskolák és minő helyzetben találjuk ezeknek a tanítóit.

Ez sokkal fontosabb nemcsak magára a népoktatásra, hanem a tanítókra nézve is, semhogy megjegyzés nélkül térhetnénk fölötté napirendre.

Mert ha a falusi felekezeti iskola állapotokkal és a tanítók sanyaru helyzetével számot vetünk, oly számot, a minőre szigorú lelkiismeretességgel kötelezve vagyunk, nemcsak az iskolák állapotai, de a tanítók anyagi helyzete fölött is meg kell döbbernünk.

Nem mondhatjuk, hogy tentebbi kitételünk áll minden felekezeti iskolára, de hogy poliglott vidékünkön találkoznak olyanok, amelyek gyökeres reformra szorulnak, nyiltan hirdethetjük.

Hisz vannak felekezeti iskolák, melyek viskóban vannak elhelyezve s így a tanítók és tanulók nincsenek jobb viszonyok között,

kitelé vonza. S őnt nem vonzza ki semmi a szabadba? Nem akarja velem együtt élvezni a virágnitő tavasz édes gyönyörűségeit.

— Nem lehet. Mit szólnának itt a faluban az emberek, ha minket együtt látnának — mondta pirulva a leány. Hisz az egész falu szemé reánk néz. Én mint magános leány, mint tanítónő nem tehetem azt.

A legény leverten sóhajtott fel.

— Oh az a világ, azok az emberek. Margit! Én az emberek ítéletéhez nem tudok alkalmazkodni.

— Margit! Nem megyek önhöz de jöjjön ki velem sétálni legalább a szabadba, ki a folyó partjára, hisz a nap, tű, fa, virág lesznek tanuim, hogy olyan tiszta vonzalommal viseltetem ön iránt, mint a légben szállongó bópihe, melyhez a föld sárának egy atomja sem tapad. Imádom a szabad természetet, de őnt még jobban s ön nélkül nem tudom a tavasz gyönyörűségeit élvezni. — Margit! jöjjön velem, — esdekelt a legény. Elmegyünk a nyárfaligeten keresztül a folyóhoz.

A leányt meghatotta az ifjú könyörge. Szívét melegség, lelkét sejtelmes vágy fogta el. Karjára vette kis tavaszi zekéjét, kezébe vette batiszt napernyőjét s megindultak a vadrózsabokrok által szegélyezett dülő uton keresztül a folyóhoz. A legény szive repesett az örömtől, a leány pedig ön-

mint a pinczébe zárt növény, mely sinyli a nap éltető világát és melegét. És vannak felekezeti tanítók, kiknek sorsa rosszabb a legutolsó napszámosénál.

Az ilyen iskola magában hordja végcéljának legnagyobb akadályait, mert az ilyen iskolában a gyermekeknek úgy szellemi képessége, mint testi ereje elesenevészedik, az ilyen iskola a nemzet életére nézve el van veszve, a hazafias érzéseknek ápolója, a magyar állameszme megszilárdítója nem lehet, mert aki a Golgotát járja, az csak a kereszt sulyát éri.

A falusi gyermeknek nincs alkalma elmebeli tehetségeit másutt kifejleszteni, mint a falusi iskolában, de ha ott sem nyerhet az áldatlan viszonyok miatt a modern kor szellemét kielégítő kellő oktatást, s a családi körben sem lát és hall lelki kiképzésére épületes dolgokat, az olyan gyermek egész életére nézve el van veszve.

Pedig a haladás, a felvilágosodás korával lépést kell tartanunk, de lehet-e elképzelni általános haladást a részleges sikerekkel?

Azt hisszük, hogy nem. Ez pedig a magyar állameszme megszilárdítására nem vezethet.

Nekünk magyaroknak a nemzeti művelődés legmagasabb fokára kell törekednünk, ezt követeli első sorban hazánk soknyelvűleg való széttagoltsága, másodsorban exponált politikai helyzetünk a szláv és germán népek tengerében, melynek partjait a mi hazánk, Magyarország képezi s melynek hullámai e partokat folyton mossa, ostromolják. Ebből önként következik, hogy elemi népoktatásunkat az egész vonalon államosítani kell, mert csak ez lehet szilárd hullámtörője a veszedelmes áramlatoknak.

A helyes és bölcs intézkedések jóvátehetik az elmúlt kor mulasztásait. Azért egyetlen egy pillanatot sem szabad elszalasztanunk, mely eredményre vezethet.

Tekintsünk azon államokra, melyekben jólét és felvilágosultság, becsület és felebaráti szeretet uralkodik; nem ott találjuk-e a jó népoktatást?

Az állambölcsesség abban áll, hogy oly intézményeket alkosson, melyek segédmélvel a népek jól oktattassanak. Hisz napjainkban a nemzetek ereje nem annyira az emberek számában, mint inkább az értelmiség fokában rejlik s az, mely a többieket ebben megelőzte, ha nem a világ első népe is még, azzá fog lenni.

Hogy ezek az igék testté váljanak, a

tudatlan boldogságában versenyt csicsereggett beszédes ajkaival a fris hajtású lombok között ugráló madarakkal.

A leány leszakított egy vadrózsát s a legény mellére tűzte.

Kiértek a tisztásra, a folyó medréhez, mely csobogva verdeste hullámaival az öreg görgeteg kavicsokat.

A víz andalító morajába belevegyült a lánccra kifeszített malmok zakatolása. A tulsó partról hivatogólag intett feléjük a lombos erdő, árnyas, sötét rejtekével.

— Menjünk át a tulsó partra — indítványozta Gedeon.

A lány küzdött egy pillanatig a vágygál, mely arra készítette, hogy a vizen ringó csolnakba üljön, de aztán beleegyezett.

Odaszóllítottak egy evezőst, ki a parton hálóját emelgette és átesónakáztak.

Gedeon meghagyta csónakos emberének, hogy várjon rájuk, napnyugtával visszatérnek.

Aztán bementek az erdő sűrűjébe gyöngyvirágot szedni, mely mint fehér szőnyeg borította a bokrok alját.

A nap már lemenőben volt s ők gyöngyvirággal megrakodva, egy kissé megkésve érkeztek vissza a kitézőt helyre. A csónakost már nem találták ott.

Leültek a parton s a leány a köté-

közigazgatási hatóságoknak is figyelemmel kell kísérni a vidéki iskola-viszonyokat, hogy így kezére járassanak, hogy támogathassák a tanfelügyelőségeket nehéz munkájukban. S a mely iskola nem felel meg az 1868-iki 38. t.-cz. rendelkezésének, a kir. tanfelügyelő és a közigazgatási hatóság együttesen indítsa meg az államosítási eljárást mindazon iskolára nézve, a melyeket tulajdonképpen a polgári községek tartanak fenn s mégis mint felekezeti iskolák szerepelnek.

Ha az eljárás ily értelemben megindul, rövid idő alatt a jó iskolák száma megkétszereződik.

Tudom, hogy ez a munka nehéz és hasonlít a darázsészek megbolygatásához, de következetes energiával célt lehet érni.

Toman Rudolf
nyug. főszolgabíró.

„Több érzéket a valóság iránt.”

— A nagybittsei polgári iskola értesítőjéből. —

Beküldetett hozzánk a nagybittsei által segélyezett polgári iskolának az értesítője, melynek érdekes bevezető cikkében *Freund Bernát* igazgató a nő lélektanának a problémájával foglalkozik. Nem akarok ez alkalommal semmiféle bölcséleti irány mellett állást foglalni s azt vitatni, vajjon a görögök és rómaiak által először hirdetett spekulatív, vagy a később föltámadt empirikus pszichológia az egyedül üdvözítő-e, csupán mert nem tudom lelkemem eltűnni azt a depressziót, melyet *Freund Bernát* cikkében a nőkről hozott szigorú ítélete támasztott bennem — akarok ahhoz reflexiókat fűzni, s magam is tanítóember lévén, kollegiális kötelességemnek tartom különösen a tanítónők mellett sikra szállani.

Annyit minden kétség nélkül meg lehet állapítani, hogy *Freund Bernát* igazgató az empirikus pszichológia fundamentumát állva mondja el azokat az elveket, melyek kibebbitik a nő tapasztalati tudását, de tulsóknak és kancsalnak találja annak ideálmusát és egészségtelennek aesthetikai érzékét. Én ugyancsak empirikai tapasztalatok alapján argumentum ad hominem fogom állításait megczáfolni. A jogczimek közül, melyek engem erre feljogosítanak, azt hiszem, elegendő az, hogy egy társadalmi lapnak szerkesztője vagyok, melynek hivatása a társadalom erkölcsi érdekeit, a mennyire

nyébe szórt gyöngyvirágot kezdett csokorba kötni.

Sötétedni kezdett, törelmetlenkedtek.

Gedeon kiabált, hívta a csónakost. Hangját azonban elnyelte az erdő, a tulsó parton levő malmok zakatolása s a távoli dörgés, mely sötét, fenyegető fellegetek hozott magával délről.

A leány elhalványodott s egyszerre tudatára ébredt kinos, kétségbeesztő helyzetének . . .

A megeredő zápor elől egy deszkából összerott halászkunyhóba menekültek.

A leány kezét tördelve rogyott a partra. Most már megfedkezett a gyöngyvirágról, meg arról a vadrózsáról, melyet a legény mellére tűzött s kétségbeesett szemrehányással fordult Gedeon ellen.

— Gedeon az istenért mit tettelem! Fölhasználta védtelen helyzetemet s kelepcebe csalt. Hol a csolnak? — kérdezé sirva a leány.

— Margit! hogy férhet hozzám ez a gyanúsítás? Ha belátna lelkembe, ismerné annak tisztaságát, nem támadna így ellenem.

De a leány már elvesztette teljesen lelke fölött az önuralmat s sirva támadt ismét Gedeonra, melybe a harag és megvetésnek bizonyos foka vegyült.

Miért hozott ide Gedeon? Tönkre akarta tenni a becsületemet?

lehet, megvédeni, akár a férfi, akár a nő társadalmi erkölcsi tekintélyéről legyen is szó.

Hogy olvasóink tájékozva legyenek arról, vajjon mik indítanak engem a polemizálásra, a cikk tartalmát röviden ide-igtatom:

A cikk eleje először is a tanítónőket úgy tünteti föl, mint akik hivatásukat nem végzik kötelességszerűen. A nő tapasztalati megfigyelésben fogyatékos, mert tulsúlyban van nála az érzés világa, az idealizmus. Aesthetikai érdeklődése egészségtelen alapu, mert csak a szép ruha, ékszer, butor kell neki, lelki élete nem egészséges, mert átcsap a tulságba, rokonszenve tulszott, ha nem is szerelem. Szociális érdeklődése traecsban nyilatkozik, a megszólásban. Nem tud számolni a jelen viszonyaival, sem a jövővel. Annyira elkieseritheti a férj életét, hogy az erkölcsileg botlik is.

Mindezeknek orvossága ciklikiró szerint az, hogy több mireltséget kell neki adni.

Látott már Freund ur tanítónőt? Sok tanítónőt? Ha csak egyet-kettőt látott, könnyű feltenni, hogy állítása valótlan, mert a logikából tudnia kell, hogy az indukció nem vezet mindig biztos következtetésre.

Én láttam már sokat s elmondhatom, hogy ez az általánosítás nagyon helytelen. Helytelen pedig azért, mert a tapasztalat sokkal több esetben beigazolja, hogy a nő a tanítói hivatásnak épügy meg tud felelni, mint a férfi. A nő munka- és rendszeretete sok esetben nagyobb, mint a férfié, ki-magasló, gigási alkotásokat azért nem tud felmutatni, mert testi szervezete, idegrendszer gyenge hozzá. Ezt pedig Freund ur a nő műveltségének fokozásával nem fogja soha elérni, hanem igenis azt elérheti vele, hogy a szervezet és idegrendszer ellenálló képességét a szellem folytonos művelésével még jobban elgyengíti. És épen azért, mert fizikuma a nyers erő szögletes formáit és képességeit nélkülözi, lelki folyamatai között a subjektív képzetek s ezek között is tulajdonképpen a költői képek dominálnak, melyek közelebb viszik őt a gyengédebb lélek által festett és kiszínezett világhoz, az idealizmushoz. És ezt az idealizmust kárhoztatja Freund ur a nőben? Hisz' az erkölcsi törvényeket, a társadalmi és állami rendet, a művészeti és költői alkotásokat mind az idealizmus hozta létre. Hány férfit és hány férjet tart vissza a nő, a feleség idealizmusa az erkölcsi botlástól, az elzülléstől és hány férfinak adia meg a nő idealizmusa az impulzust nagy alkotásokhoz. Nagyon jól van ez

Gedeon megrázkódott, halvány arcára két égő bírosság űlt ki s remegő hangon szólt a leányhoz:

— Margit! Az ön becsülete szentebb előttem, mint minden a világon. Megyek. Megkísérlem csolnakot hozni. Az egyedüllét nem lesz önre kétségbeejtőbb, mint a velem való együttlét, ezt már tudom. Isten vele Margit! — s ezzel kirohant a kunyhóból.

A leányt most már megdöbbenette ez az elszánt hang. Utána szaladt a legénynek, de már késő volt. A villámfényinél meglátta, a mint Gedeon ledobta magáról felső kabátját és a folyóba vetette magát.

Lerogyott a pázsitra s hosszú, éles síkoltással kiáltotta Gedeon nevét.

Az pedig mint vízbe riasztott szarvas kétségbeesett erővel küzdött a rohanó ár ellen. Ruhája teleitta magát vízzel s huzta lefelé. Mikor már képzeletben elbucsuzott Margittól, az ő világától, akkor lábai megütöttek a kavics fenéken.

Nemsokára molnárok jöttek Margitért csolnakon, lámpással s hazakisérték Gedeonnal együtt, ki áthülve, láztól gyötörve, betegesen érkezett haza.

A felleg eloszlott. Napfényre boru, borura derű, ez a szerelem tavasza. Most már mint férj és feleség szedik a folyómenti erdő atos virágait.

igy. Ne kívánja Freund ur a természet rendjét megbolygatni. A férfié a valóság küzdelme, a reális élet s a nő idealizmusa ennek a kiegészítő része, a kettő együtt a legszebb harmonia, de külön-külön egyik sem alkotó erő. Olyan az, mint a gőzgép biztosító szelepe, mely eret vág a vasszörnyetegen, míhelyt a nyers erő abban rombolni készül.

A takarékos férfi pedig sokkal ritkább, mint a takarékos nő s nagyon sok család tisztességes megélhetését csak a nő takarékosága biztosítja.

Hogy lelki abnormitások a nőknél nem ritka esetek, azt nem tagadhatom. De az ok legtöbbször épen a tulszott műveltségben rejlik, s csupán physiologiai alapon tehető meg. A tulságos sok szellemi munka, a nőnek kiszakítása eredeti hivatása köréből, továbbá az a körülmény, hogy a nő vállaira férfierőt igénylő munkát raknak, idézi elő azt, hogy a nő idegrendszerének egysége fölbomlik, minek folytán a lélek egyensulya is megbillenik s abnormitások állanak elő a lélek működésénél, folyamatainál. Tapasztalatok igazolják, hogy a férfi, ki szellemi munkával, mértékteleen élvezetekkel elgyöngítette idegrendszerét, morális érzékében is nagyon megfogyatkozott s immoralitásokra hajlandó. Hogy pedig a nő idegrendszere hamarabb kiforgatható sarkából, azt fölsőleges okadatok is

Erről a témáról különben nagyon sokat lehetne írni, de lapunk szűk terére való tekintettel csak ennyit. Csupán az elvert fogtam tollat, tehát kérem Freund urat, személyes irányzatot ne tulajdonítson cikkemnek.

Ismerem, mint jó tollu embert, s azt hittem, hogy jó paedagogus is. Ez utóbbi hitemet azonban egy kissé megingatva érzem most. Mert jó paedagogus, ha telnőttekről, pláne tanítónőkről mond bírálatot, feltéve, hogy igaza volna is, azt nem az iskolai értesítőben hozza nyilvánosságra, mely a gyermekek között kiosztásra kerül.

Szalay Pál.

Hirek.

Egyházi kinevezések. A hercegprimás Nemetz Mihályt Nyitra-Ujlakra, Folba Jánost Kis-Tapolcsányba, Ranonstein Antalt Vitenzre és Szölke Kázmért Érsekujvárra segédlelkészekké nevezte ki.

Mükedvelői előadás. A nagytapolcsányi katolikus legényegyesület saját helyiségében június hó 28-án mükedvelői szini előadást és táncmulatságot rendezett. Az első színelőadást a nyitrai testvér-egylet, a másodikat a helybeli legényegyesület tagjai adták elő. Mind a két előadás tekintetbe véve a magyarosodás után való nemes törekvést, elég jól sikerült. Ez alkalommal a legényegyesület bevétele 306 korona volt. Az előadáson ott volt Keviczky Lajos kir. közjegyző családjával, Váray József, Zatkovics Alajos, Bartaky József, Thoman Rudolf s kívülük még többen. A helyiségek zsufolva voltak.

Uj vasuti hid a Vágon. Uhlwurm Ödön nyitrai osztálymérnök helyettes vezetésével csak nem régen fejezték be a galgóczy-lipótvári vonalon levő s a nagy vasuti hidtól nem messze fekvő új hidat, a mely száz méter hosszúságban a Vág folyónak egy holt ágán vezet keresztül.

A kir tanfelügyelő székhelye. Habár Nyitramegye közigazgatási bizottsága ameltt nyilatkozott, hogy a kir. tanfelügyelőség székhelye Galgóczyról Nyitrára áttéssék, a vallás- és közoktatásügyi miniszter a napokban kelt elhatározásával megengedte, hogy Libertiny Gusztáv kir. tanácsos, megyénk érdemdus tanfelügyelője továbbra is Galgóczyon maradhasson.

Községi ülés. Nyitramegyei Gazdasági Egyesület folyó évi július hó 10-én, pénte-

ken d. e. 11 órakor Nyitrán a városház nagytermében rendkívüli közgyűlést tart. Tanácskozási tárgyak: 1. Az elnökség, ügyész, pénztáros, számvizsgáló bizottság és az igazgató választmány választása. 2. Előterjesztés Nyitravármegye szarvasmarha tenyésztésének fellendítése céljából a vármegye közönsége által a kormánytól kérendő 200.000 koronányi összeg jóállása tárgyában.

Áttérés a róm. kath. vallásra. Winter Lajos Pöstyén fürdő főbérleje mult hó 20-án a zsidó vallásról családjával együtt a róm. kath. hitre tért át.

Tanítógyűlés. F. hó 7-iki tanítógyűlés programja — mint már előbb is jeleztük — a következő: Hétfőn délután érkezik az egyesület választmánya Libertiny Gusztáv kir. tanfelügyelő élén városunkba, kinek fogadására megjelenik az állomáson a városi előjáróság. Ugyanaznap este 7 órakor választmányi ülés az állami elemi iskolában. Választmányi ülés után ismerkedési estély a »Korona« fogadó éttermében. Másnap 7-én, délelőtt 9 órakor kezdődik a nagygyűlés, mely körülbelül el fog tartani fél egyig. Egy órakor bankett a »Korona« szálló disztermében, melyre közéletünk kitünőségei mind hivatalosak s előreláthatólag nagy számban fognak azon részt venni.

A helybeli tanitóság kérelme a város t. közönségéhez. A helybeli tanitóság azon hazafias kérésrel fordul városunk t. közönségéhez, miszerint a házakat a tanítógyűlés idejére lobogózza fel, a kereskedők pedig nemzetiszinü szallaggal diszitsék föl kirakataikat. A helybeli tanitóság ezzel nem a maga ünnepeltetésére vágyik, hanem hazafias és kollegális érzületéből kifolyólag kéri ezt, miután Nyitramegye tanitósága Nagytapolcsány városának és egyuttal idevaló kartársainak is vendége lesz.

A főispán körutja. Kramolin Viktor, Nyitravármegye főispánja, ma vasárnap Bossány, Chinorán és Nyitra-Zsámbokréti községeket látogatja meg. Fogadására megtették az előkészületeket.

Brutális flu. Vandlik Minály rudnói, 28 éves házas ember 60 éves édesapját, aki egész vagyonát neki adta, dühében hájánál fogta és jól elverte, a dühöngőt a felesége végre lecsillapította. Tótprónán lakó leánya hallott erről a bántalmazásról és haza sietett, hogy testvérének ezen brutálítását szemére lobbantsa, mire a jó testvér nővérét mellbe lökte, majd midőn ez a földön hevert, agyba-főbe verte, rugdosta.

Pánszláv színelőadás. Szmolinszkón (privigyei járás) az ottani mesteremberek a mult héten tót nyelvü szindarabot adtak elő, mely, mint a Pokrok mondja, »állandó derültségben tartotta az előkelő közönséget.« Hogy mi fölött nevettek a derék szmolinszkóiak, az könnyen elképzelhető.

A városház átalakítása. Nagytapolcsány város képviselőtestületének tegnaptartott ülésén elhatározták, hogy a városházán 3200 koronáig terjedő átalakítást fognak eszközölni. Az átalakítás által legfőképpen azt czélozzák, hogy a járásbírószág türhetőbb helyiségeket kapjon. Az átalakítási munkálatokra szóló árlejtési hirdetmény lapunk mai számában olvasható.

Pályázat. A m. kir Posta-távirda és távbeszélőnél betöltendő 108 gyakornok jelölti állásra ezennel pályázat hirdettetik. Ezen állásokra az 1883. évi 1-ső törvényczikk 14-ik §-a értelmében azok pályázhatnak, akik középiskolát, vagy ezzel egyenrangu más tanintézetet érettségi vizsgával sikeresen elvégeztek, 18-ik életévüket betöltötték és magyar állampolgárok. Ezen feltételeken kívül a pályázók községi erkölcsi bizonyítvánnyal fedhetetlen előéletüket, közhatósági orvosi bizonyítvánnyal pedig ép és egészséges, a posta és távirda szolgálatra testileg alkalmas voltukat igazolni tartoznak. Továbbá azok, kik a középiskolát az 1902/903-ik tanévet megelőzőleg végezték, kö-

telesek hiteles módon azt is kimutatni, hogy azóta hol voltak alkalmazva, illetőleg mivel foglalatostkodtak. A pályázat alá bocsátott állásokat a kerületi posta és távirda igazgatóságok fogják betölteni, számszerint minden igazgatóság tizenkettőt. A sajátkezüleg irt és születési, orvosi, erkölcsi és iskolai bizonyítványokkal fölszerelt kérvények a már közszolgálatban állók által telettes hatóságuk, közszolgálatban nem levők által pedig, az illető főszolgabíró vagy polgármester útján *folyó évi július hó 31-ig*, a szerint a hol alkalmaztatást óhajtanak nyerni, — a budapesti, kassai kolozsvári, nagyvárad, pécsi pozsonyi, soproni, temesvári, vagy zágrábi posta és távirda igazgatóságokhoz nyújtandók be. Az említett határidőn túl érkező folyamodványok csak az esetben fogadtnak el, ha a kifizőtt határidőig pályázók kellő számmal nem jelentkeznek. A pályázók közül kiválasztottak az illető posta és távirda igazgatóság felhívására az igazgatóság vezetőjénél személyesen jelentkezni tartoznak, aki azután felfogadásuk iránt határoz. A felfogadott posta és távirda gyakornok jelöltek eskü helyett, ezt pótló fogadalmat tesznek, két (2) korona napidíjban részesülnek s a következők feltételek mellett lépnek szolgálatba: 1. Állásukat az illetékes posta és távirda igazgatóság felhívására, folyó évi szeptember hó 1-én, vagy ha az igazgatóság másképp rendelkeznék, ehhez képest elfoglalni tartoznak. 2. Kötelesek a posta és távirda igazgatóság által kijelölendő hivatalnál, melynek fegyelmi hatósága alatt állanak, a posta és távirda kezelést gyakorlatilag eljáratni, sőt rendes szolgálatot is teljesíteni. 3. 1904. évi szeptember hó 1-re saját költségükön Budapestre, illetve Zágrábra, helyeztetnek át a posta és távirda tisztképző tanfolyam hallgatására. 4. A posta és távirda tisztképző tanfolyama tartama alatt, mint annak rendes hallgatói, a tanfolyami szabályzatnak minden tekintetében alávetik magukat s a beiktatási és tandíjakat, ha csak ezek alólfel nem mentetnek, — fizetni kötelesek. 5. Napidíjak élvezetében a tanfolyamnak 10 óra terjedő tartama alatt is megmaradnak; de ennek fejében a tanfolyam székhelyén levő posta és távirda igazgatóság rendelkezése szerint szabadidejükben gyakorlati szolgálatot teljesíteni tartoznak. 6. Akik ezen feltételeknek eleget nem tesznek, vagy akiknek magaviselete, avagy megbízhatósága kifogás alá esik, valamint azok is, a kik a posta-távirda és távbeszélő szolgálatra más okok miatt alkalmatlanoknak találtak, a szolgálat, illetve ezen próbaképeni alkalmaztatás alól, minden további igény nélkül, egyszerűen felmentetnek. 7. Azok akik gyakorlati alkalmaztatásuk alatt teljesen beválnak, a posta és távirda tisztképző tanfolyam szabályszerű elvégzése s a posta és távirda tiszt alapvizsga sikeres letétele után, posta és távirda gyakornokokká neveztetnek ki az 1893-ik évi IV-ik törvény-cikk 11-ik §-ában megállapított segélydíjjal, azaz ha felsőbb tanintézetet végeztek, évi 1000 korona, különben pedig évi 800 korona segélydíjjal; a posta és távirda tisztképző tanfolyam szabályzata által előírt szakvizsga sikeres letételével pedig minősültséget szereznek posta és távirda tisztviselői állásokra. Budapest, 1903. június hó 18-án. Kereskedelemügyi m. kir. miniszter.

A Nyitramegyei Gazdasági Egyesület igazgató választmányi gyűlésén a következő főbb határozatokat hozta. A fedezetlen határidőzlet ellen, Láng miniszter ismeretes nyilatkozata után is, föntartja eredeti álláspontját. A gazdasági egyesületek Országos Szövetségét megkeresi, hogy ezen tárgyat az őszi nagygyűlésen újból napirendre tüzze. Örvendetes tudomásul szolgált, hogy a műtrágya kartell ellen a megyének legkiválóbb és legelőkelőbb uradalmi és gazdái sorakoztak. Az akció megkezdésekor legott harminczegyz és fél vagon szuperfoszfát lett az O. M. G. E. központi irodájánál megrendelve. Nyitramegye közönsége a földmívelési kormánytól 200,000 korona kamatmentes kölcsönt kérelmezett szarvasmarhatenyésztési célokra. Az egyesület ezen kérelmet támogatja s kész jóállást vállalni a kisebb tenyésztőknek adandó kölcsönökért,

ha a vármegye a gazdasági egyesületet bizza meg a kölcsönök megszavazásával. Pártolja és támogatja az egyesület a nyitravölgyi vasut kiépítése iránti mozgalmat és csatlakozásra szólítja fel a többi érdekelt gazdasági testületeket. A tisztújító közgyűlés határnapján, július hó 7-én, d. u. 3 órakor, az egyesület helyiségében bizalmas előértekezlet fog tartatni, melyen külön meghívó nélkül minden egyesületi tagnak joga van megjelenni. Az ülésen Emődy József elnököl.

— **Cserebogarak ellen.** Évenként kiadják a kártékony állatok, rovarok és férpusztítására, a hernyófészkek irtására vonatkozó rendeleteket, minthogy a földmívelési miniszter e rendeletek lanyha végrehajtását tapasztalta, azért az idén már szakközvegeket fog kiküldeni minden vármegyébe, hogy a hatóságokat és a községeit ellenőriztesse. Az idén vármegyénkben különösen a cserebogarak fognak nagyobb mennyiségben fellépni, a miről a miniszter már értesítette a vármegyét. Ebből folyólag az alispán már rendeletben figyelmezteti a főszolgabírákat és községi előjáróságokat, hogy annak idején a legnagyobb gonddal hajtsák végre a miniszteri rendelést.

2046/1903. szám.

Hirdetmény.

Nagy-Tapolcsány nagyközség képviselő-testülete — a törvényhatósági jóváhagyástól feltételezetten — elhatározta a kir. járásbírói bérhelyiség és a jegyzői iroda helyiségek átalakítását s e czímen a mérnöki helyesbített költségvetések alapján 3285 Kor. 5 filléryi költséget engedélyezett.

A fenti munkálatok kivételnek biztosítása czéljából az **1903 július hó 11-ének délelőtti 10 órájára** a városháza tanácsstermében tartandó zárt ajánlati versenytárgyalás hirdettetik.

A versenyezni óhajtok felhivatnak, hogy a fenti munkálatok végrehajtásának elvállalására vonatkozó zárt ajánlataikat az engedményeknek perczentekben való kifizetésével a kifizőtt nap délelőtti 10 órájáig a nevezett hivatalhoz annyival inkább beadni igyekezzenek, mivel a később érkezettek figyelembe vétetni nem fognak.

Az ajánlatokhoz a feltételekben előírt s a tervezett összeg 10%-ának megfelelő bántépénz eszátolandó.

A szóban forgó munkálatra vonatkozó műszaki és részletes feltételek a nagytapolcsányi városi hivatalban a hivatalos órák alatt naponként megtekinthetők.

Nagy-Tapolcsány, 1903. július 4-én

BÁRTAKY JÓZSEF s. k.
jegyző.FÜLÖP ALAJOS s. k.
bíró.

Nagy választék sirkövekben!

Mayer Mór
kőfaragó mester
N-Tapolcsány.

**Iskolakönyvek, —
Író- és rajzszerk**
s minden e szakba vágó
cikkek

jutányos áron kaphatók

PLATZKO GYULA
könyv- és papirkeres-
kedésében.

MAGYAR IPAR

Következően felsorolt saját készítményű jó minőségű áruinknak árjegyzékét attekintésre ajánljuk.

1 db. bécsi piros paplan	1 fnt. 80
1 db. bordón	1 fnt. 80
1 db. Szahu Chachmir paplan	1 fnt. 80
1 db. atlasz Cachmir paplan	1 fnt. 80
1 db. selyem atlasz	1 fnt. 80
3 részű volin matrutz	10 fnt. 50
3 Crin de afrique	10 fnt. 50
1 db. szőr	10 fnt. 50
1 db. szőr	10 fnt. 50
1 szalmazsák letűzve	10 fnt. 50
1 drb. aczél sodrony ágybetét	10 fnt. 50
1 párnázott ruganyos matrutz	10 fnt. 50
1 összehajtható vágásy tengetitű matrutz	10 fnt. 50
1 drb. fűvel takaró	10 fnt. 50
1 asztal, 2 agyterítő	10 fnt. 50

Giehner Mór és Testvére BUDAPEST
Üllői-út 3. sz.
1902. augusztus hó 1-től IV., Múzeum-körút 27.

DEHMAL KÁROLY
Zongora-gyáros

kizárólag kitűnő külföldi gyártmányok raktára és kölcsönzőintézet

Budapest, IV., Károly-körút 20.

Magyar festék-, kence- és lakkgyár

KRAYER E. és Társasága

József főherceg udvari szállítója, a magyar államvasutak és más nagy vállalatok szállítója

BUDAPEST, V., VÁCZI-ÚT 6. SZÁM.

SZABADALMAKAT ÉRTEKESÍTŐ VÁLLALAT

PÁSZTOR (TÖRV. BEJ. CZÉK)

BUDAPEST, ERZSÉBET-KÖRÚT 17.

szabadalmak, bejelentések, védjegyek és más jogok

FELVILÁGOSÍTÁS DITALAN.

SCHNEID Kőhögési tea és hurút por
gyógyszerész-féle

a St. Georgs-gyógyszertárból Wien V/2 Winnnergasse 23. Orvosi rendelet szerint készítve. Jótékony hatással bír a lélegző szervekre, nyálkaoldó köhögési inger csökkentő, a rekedtséget és torok-esiklandozást megszünteti. Por 50 kr., a hozzá való tea 50 kr. Postal szállítás 20 kr. csomagelési díj portó nélkül. 8 csomagnál kevesebb nem küldetik. — Kérjük, a Szent György-féle gyógyszerár védjegyét ügyelembé venni, ezen hirdetést pedig kivágni és megőrizni sziveskedjék

NEUSTEIN FÜLÖP
czukrozott hashajtó labdaccai

mit már évek óta a legelőkelőbb orvosok, mint hashajtó és oldószert ajánlanak, nem gátolják az emésztést és teljesen ártalmatlanok. Czukrozott külsejük végett még gyermekek is szívesen veszik.

Egy 15 pilulát tartalmazó doboz 30 fill., egy tekercs, mely 8 dobozt, tehát 120 pilulát tartalmaz, csak 2 kor. — 2 kor. 45 fill. előleges beküldése után 1 tekercs portómentesen küldetik meg.

Óvás! Utánzásoktól különösen óvakodjunk.

NEUSTEIN FÜLÖP
„Szent Lipóthoz” czukrozott gyógyszerár
Wien, I., Plankengasse 6.

Vérgyógyítás (Hemopatia). Új és eredeti 15 év óta kipróbált gyógymód, a mely hazánk és a külföld jobb köreibben általános elismerésnek örvend. Rendkívüli jó sikerrel lesz alkalmazva asthma, szív-, gyomor-, hólyag- és idegbajokban, vér- és bőrbántalmak ellen és kizárja az elmezavar és szélhűdés beálltát. A kezelése kellemes, nem gátolja a beteget napi foglalkozásában és tartós, gyökeres gyógyulást eredményez. E gyógymód megalapítója **Dr. Kovács J. fővárosi orvos, a kinek Budapest, V., Váci-körút 18. sz. alatt egy, ezen célra berendezett orvosi rendelő intézete van, melyet mindazoknak legmelegebben ajánljuk, a kik a fent elősorolt bajok valamelyikében szenvednek.** Dr. Kovács J. levélbeli megkeresésre készségesen válaszol.

Budapesti malomépítészeti és gépgyár

PODVINECZ ÉS HEISLER

BUDAPEST, VACEI-ÚT 14/V. GYÁRT:

BENZIN MOTOROKAT ÉS BENZIN LOKOMOBILOKAT
széleskörű vezénnyel 2-50 lóerőig.

Megbízható képviselőik kerestetnek

REICH L. FIAI
Éreggyárosok, cs. és kir. udvari szállítók

BUDAPEST, VII. ker., Lövöldetér 2. szám.

Ajánljuk legjobb minőségben gyártott Bypboe- és gaszono palackokat legolcsóbb árak mellett és pedig:

1 Láska kb. 200 drb. 16 szeletés sima, fehér v. világos kék (szagmaria) szinű Bypboepalackot talppal vagy talp nélkül 60 korona

1 Láska kb. 200 drb. gaszozepalackot gumigyártóval és szagmariaval ellátva, fehér vagy világos kék (szagmaria) szinű, magas vagy alacsony alak 50 korona

Részlet a csomagolást beleértve Budapest pályaudvarig beérve, közpénzfizetés ellenében 1% szentó — 10 lada rendelés után 5% rabatt. Más nagyvárosok és külföldi áruházak körvonycom védett állapotok megfelelően előző szállítók. Precíz íráskor vagy csomagolásokat ezalatt az elkesztési önköltséget számítjuk, ellenben az alak és kibővített költés nem számítatik. Megjegyzünk még, hogy megvásárolt 20 lada körvonycom Bypboepalackunk Magyarországon csak kizárólagosság közvele a mi gyárunkból szerezhetők be.

Eladó egy kevésbé használt, jó állapotban levő, majdnem egészen új rövid hurok **Zongora**

Értekezhetni a tárgyban lapunk szerkesztőjével.

Bachner Árminné
fehérmű és vegytisztító intézete
Nagy-Tapolcsány.

Van szerencsém a tisztelt közönség becses figyelmét felhívni a Nagy-Tapolcsányban már évek óta tennálló és jó hírnévnek örvendő

fehérmű és vegytisztító

intézetemre. — Elvállalok tisztításra: ing, gallér, kézelő, ruházat és egész menyasszonyi kelengyét a legolcsóbb árak mellett.

A ruha tisztaságáért 14 napig kezeskedem.

A nagyérdemű közönség becses pártfogását továbbra is kérve, maradok

teljes tisztelettel

Bachner Árminné.

Alapított: 1868. Alapított: 1868.

Platzko Gyula
könyvnyomda, könyvkötészet, könyv- és papirkereskedés
Nagy-Tapolcsány.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses figyelmét a legújabb mintájú betűkkel bőven ellátott s a legmagasabb igényeknek megfelelő

KÖNYVNYOMDÁMRA

felhívni. — Béli és esküvői meghívók, eljegyzési kártyák, körlevelek, ügyvédi és kereskedelmi nyomtatványok, takarékpénztári zárszámadások, névjegyek, gyászlapok, stb. a legjutányosabb árak mellett, díszes és elegáns kivitelben készülnek.

A t. jegyzőségek és hivatalok figyelmébe ajánlom nagy nyomtatvány-raktáramat, honnan vidéki megrendelések is a legpontosabban teljesíttetnek.

E helyen ajánlom dusan felszerelt könyv-, papír-, író- és rajzszerszerek-kereskedésemet. Nagy választék ima-, üzleti és iskolakönyvekben, valamint szépirodalmi művekben.

Magamat ismételen is a nagyrabecsült közönség b. figyelmébe ajánlván, maradok teljes tisztelettel

PLATZKO GYULA.